

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT _____ JAARGANG 44 / 25 JANUARI 2024 Nr **16**

soep

Een wekelijkse beker zelfgemaakte soep voor ouderen, afgeleverd aan hun voordeur. Hebben ze zin in een praatje, dan kan dat. Dat is het concept van Oma's Soep waarmee Maastrichtse studenten de eenzaamheid van oudere stadsgenoten hopen te verlichten.

Pagina 5

druk

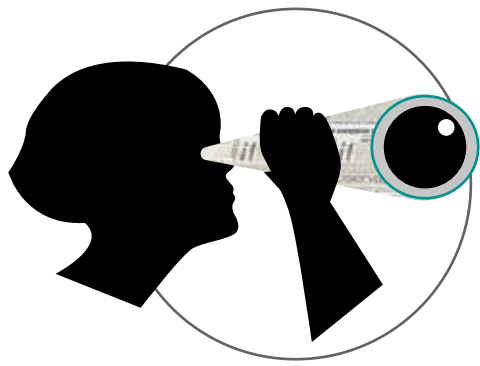
“De minister van Onderwijs legt niemand op hoeveel hij moet publiceren – wij wetenschappers leggen elkaar die druk op. Soms formeel maar veel vaker informeel, door de cultuur in een vakgebied, faculteit of vakgroep.” Aan het woord is de Rotterdamse hoogleraar Robert Dur die vrijdag een lezing geeft tijdens de diesviering van de UM. **Pagina 7**

muziek

Ook een symfonieorkest moet met de tijd meegaan. Prof. Peter Peters (FASoS) blaast samen musici van PhilZuid de concertcultuur nieuw leven in. **Pagina 4**

Riki Janssen

Wat als de SP de grootste partij van Nederland was geworden? Hadden wij politiek filosoof Jacques Koenis dan begin januari ook gevraagd of dat een bedreiging voor de democratie zou kunnen zijn? De sfeer was rond-uit geanimeerd tijdens de jongste redactievergadering. Er werd stevig gediscussieerd. Nee, natuurlijk niet, luidde de reactie aan de overzijde van de tafel. De SP heeft toch geen opvattingen in het partijprogramma die haaks staan op de grondwet. Dit in tegenstelling tot de PVV van Geert Wilders.

Maar waren we niet te negatief, hoorde je ons oordeel over de PVV niet overduidelijk doorklinken in de vragen aan Koenis: 'Is de PVV een bedreiging voor de democratie' en 'houd je je hart niet vast nu Wilders misschien premier wordt?'

Ons oordeel? Dat ligt toch een tikkeltje anders, betoogde een collega. Niet alleen de Raad van State, ook universitaire staatsrechtgeleerden hebben al uitgebreid betoogd dat verschillende zaken in het verkiezingsprogramma

redactioneel

Waren we niet te negatief

van Wilders volgens de grondwet niet door de beugel kunnen. En dus een bedreiging voor de democratie kunnen zijn.

Aanleiding voor de discussie was een mailtje van een trouwe lezer. Hij schreef: "De volgende keer dat jullie je afvragen waarom mensen alleen anoniem durven te reageren, zouden jullie eens moeten nadenken of het plaatsen van enkel negatief geladen artikelen over de PVV een "veilige omgeving" creëert voor de UM-medewerkers met een afwijkende politieke mening. Ze zijn ongetwijfeld toch al in de minderheid, en worden voor -ist en -foob uitgemaakt." Om te eindigen met een suggestie: denk na over jullie vragen. Kunnen die niet genuanceerder?

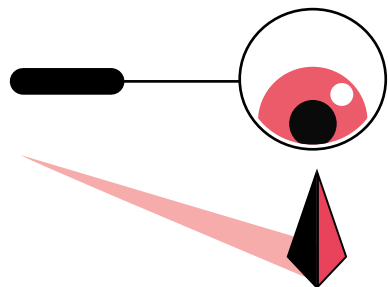
Tja, veel vragen kunnen genuanceerder, maar die leveren niet altijd de beste antwoorden op. Soms speel je advocaat van de duivel om de geïnterviewde te prikkelen, soms leg je hem of haar het vuur na aan de schenen, soms is het juist passend om invoelend en begripvol te zijn. Het

doel is altijd hetzelfde: te achterhalen hoe iets of iemand in elkaar zit.

En nee, die vragen zijn nooit neutraal, de journalist - zijn achtergrond, interesses, karakter en visie op het leven en het onderwerp - klinkt daarin altijd door. Het is onmogelijk om dat uit te schakelen. Het is wel belangrijk om daar steeds alert op te zijn, het gaat immers niet om de visie van de journalist. Die doet er niet toe, houden we onze juniors, cursisten en onszelf altijd voor. Het is dan ook handig als je in ons vak een niet al te sterke mening over allerlei zaken hebt. Die zit dan ook niet in de weg tijdens je werk.

Met één uitzondering: de grondslag voor een vrije pers ligt in de democratie. Als dat fundament wordt bedreigd hebben we een probleem. Die 'mening' kan niet sterk genoeg zijn.

Wekelijks schrijft de hoofdredacteur van Observant over de belevenissen op de redactie.

Goed boek

Goedkoop een leuk boek aanschaffen en in één klap een goed doel steunen. Dat is het idee achter *Trade-wave Maastricht*, een initiatief van een groepje Global Studies-studenten. Sinds eind vorig jaar verkopen zij tweedehandsboeken - "vooral populaire boeken die iedereen weleens gelezen wil hebben, zoals *Harry Potter* of *George Orwells 1984*" - voor een standaardbedrag van 9 euro; de opbrengsten zijn bestemd voor goede doelen.

Een voortzetting van *Blueprint*, eveneens opgericht door UM-studenten, dat in 2021 een aantal maanden actief was, maar door gebrek aan tijd bij de vrijwilligers stopte. Jammer, dacht student Nick Douglas De La Torre, toen hij onlangs toevallig op de site van *Blueprint* stuitte. "Ik was op zoek naar iets om te lezen, maar boekenhandels zijn tegenwoordig heel duur. Te gek voor woorden dat veel studenten nauwelijks meer boeken kunnen aanschaffen. Toen ik voorstelde om *Blueprint* nieuw leven in te blazen, kreeg ik veel positieve reacties."

En zo geschiedde. Inmiddels zijn er al tientallen boeken verkocht - "tot nu toe hebben we die online ingekocht, maar het idee is dat mensen ook boeken kunnen gaan doneren" - en werkt men aan een website. De opbrengsten gaan - net als bij voorganger *Blueprint* - naar *Serve The City Maastricht*, dat onder meer ouderen, vluchtelingen en kansarme gezinnen helpt. "We hopen dit in de toekomst uit te breiden naar meer (lokale) goede doelen."

splinters

Een grappig voorval, een opvallend nieuwtje, iets interessants wat elders in het land gebeurde: het staat in deze rubriek.

Met bijdragen van:
Lotte van de Loo, Dennis Vaendel

Studeren in Almere

Maastricht heeft binnenkort misschien niet meer de jongste universiteit van Nederland. Almere wil er namelijk ook een. Waarom? De jonge stad heeft talenten nodig van allerlei opleidingsniveaus, laat projectmanager Jochum Muurling van de gemeente Almere weten aan *Omroep Flevoland*. Die vertrekken nu naar andere delen van het land en komen niet snel terug. Bovendien heeft Almere, in tegenstelling tot veel drukke studentensteden in de omgeving, "letterlijk plek", benadrukt Muurling.

Overigens hoeft Maastricht waarschijnlijk niet echt te vrezen voor de titel "jongste universiteit": aan het oprichten van een universiteit zijn strenge regels verbonden, dus Almere richt zijn pijlen op een dependance van een andere universiteit. Toch stapt *Omroep Flevoland* naar Maastricht voor advies: Luc Soete, voormalig rector magnificus van de UM, mag nog een duid in het zakje doen. Zijn advies: het instituut moet zich kunnen onderscheiden. "Bijvoorbeeld een hele groene campus. Een universiteit die volledig duurzaam is en past bij de stad en de omgeving."

Blokkade opgeheven

"Gelukkig zijn er ook problemen die makkelijk op te lossen zijn", klonk het vorige week opgelucht tijdens de raadsvergadering bij de faculteit cultuur- en maatschappijwetenschappen (FASoS). Wat was precies het probleem? De studieruimtes in één van de FASoS-panden aan de Grote Gracht (GG76s) bleken nooit beschikbaar voor studenten in het online reserveringssysteem. Vervelend, want plekken voor zelfstudie of groepswork zijn sowieso schaars aan de faculteit, terwijl de universiteitsbibliotheek (UB) ook vaak druk is, klagen studenten al langere tijd.

Tijdens navraag bij de afdeling 'Planning & Scheduling' bleek het simpelweg om een fout in het systeem te gaan, zo deelde Karlijn Haagsman, voorzitter van de raad, mede. "De optie om de ruimtes te boeken stond alleen open voor stafleden, niet voor studenten. Dat is dezelfde dag nog aangepast. Probleem opgelost." Het betekent dat er voor studenten in één klap zeven mogelijke studieruimtes bijkomen. Wat naast vreugde ook nog wat vragen oproep bij raadsleden. "Hoe lang zijn deze ruimtes al 'onreserveerbaar' voor studenten? En was er ooit een reden om dit zo in het systeem te zetten?" Dat bleef onduidelijk.

Vordering van 50 duizend euro van tafel

Geschil tussen UM en ScienceGuide opgelost

“Intimidatie”, een dreigende rechtszaak; de verhouding tussen de Universiteit Maastricht en de landelijke nieuwssite voor het hoger onderwijs ScienceGuide belandde vorig jaar op een dieptepunt. Maar nu is er een oplossing.

SG-hoofdredacteur Frans van Heest maakte het conflict met de UM in oktober 2023 op zijn eigen site wereldkundig onder de kop: ‘Als universiteiten de pers monddood proberen te maken’. Er was bonje op twee gebieden: inhoudelijk én zakelijk. Het eerste ging over een artikel van SG, afgelopen zomer, over een rechtszaak die een Maastrichtse hoogleraar had aangespannen tegen de UM. De prof was op non-actief gezet; hij had onder andere een

collega onterecht beschuldigd van grensoverschrijdend gedrag. Maar SG had dat laatste volgens de UM niet duidelijk genoeg opgeschreven. Een brief ging de deur uit. Met “de eis het artikel direct (...) te rectificeren”, meldde hoofdredacteur Van Heest op zijn eigen site. “Dit onder dreiging van nadere rechtsmaatregelen.” Dat schoot hem in het verkeerde keelgat.

Op zijn beurt haalde Van Heest zich de verontwaardiging van UM-collegevoorzitter Rianne Letschert op de hals door te stellen dat SG door de UM was geïntimideerd. Zij benadrukte in een van de universiteitsraadsvergaderingen, afgelopen najaar, dat de beschuldiging dat zij de persvrijheid zou inperken echter “pertinent onjuist” is.

Er speelde nog iets: een financieel geschil. De UM had naar eigen zeggen tot 2021 een overeenkomst met SG als ‘partner’ (net als enkele andere universiteiten en hogescholen). Daarvoor betaalde ze jaarlijks 25 duizend euro. Een partnerschap houdt in dat SG artikelen zou schrijven over thema’s die belangrijk zijn voor Maastricht, zoals internationalisering. Door een administratieve fout betaalde de UM echter toch nog facturen na 2021. En die 50

duizend euro wilde de UM terug. Maar dat zou wel eens het einde kunnen betekenen van zijn nieuwsmidium, liet Van Heest optekenen. Nu is er dan toch een oplossing. Volgens de UM-woordvoerder is “de vordering tot terugbetaling van tafel”; per 1 april 2023 zijn beide geen partners meer. Daarmee vervalt ook de mogelijkheid voor UM-personeel om zich te abonneren op de SG-nieuwsbrief. Die is exclusief voor medewerkers van partners. Betekent dit nu ook dat SG minder of helemaal niet meer over de UM zal publiceren? Van Heest: “We blijven altijd over de UM schrijven als het interessant is, maar we zullen niet meer veelvuldig afreizen naar Maastricht om naar bijeenkomsten te gaan, om daar verslag van te doen of veel onderzoekers, studenten en bestuurders te interviewen, zoals we dat in het verleden wel deden.”

Wendy Degens

Update:

Vlak voor het ter perse gaan van Observant werd bekend dat ScienceGuide per 17 februari 2024 stopt “wegens onvoldoende financieel perspectief”. Men hoopt een doorstart te maken met lezersabbonnementen.

Dames-Tuna: “Je hoeft niet eens te kunnen zingen”

Een documentaire over de Spaanse vrouwelijke studentenmuziekgroep

Foto: Hil Oomen/Tuna

Zaterdag 20 januari, Kumulus Theater. De melodie van *In d'n Hiemel* wordt ingezet. Maar in plaats van het verwachte Mestreechs klinkt er Spaans. Een vijftiental dames, sommige met gitaar of tamboerijn, staat op het podium. Zo dadelijk zal de documentaire over Tuna Femenina de Maastricht in première gaan.

Een docu over een Maastrichts studentenmuziekgroepje, dat is best bijzonder. En wat ook bijzonder is: Tunas, dat waren toch altijd mannen? Het is een Spaanse traditie die al sinds de tweede helft van de middeleeuwen bestaat: mannelijke studenten die serenades brachten en op straat muziek maakten in ruil voor eten, onderdak en geld om hun studie te bekostigen.

Dat laatste is niet meer aan de orde maar aan Spaanse universiteiten zijn de tunas nog steeds een bekend fenomeen. Elke faculteit heeft zijn eigen groep, gekenmerkt door de kleuren van het kostuum. Inmiddels is het een bescheiden exportproduct en kent ook Maastricht al decennia een eigen groep. Maar deze Maastrichtse tuna, weliswaar opgeleid door hun ‘padrinos’ (peetvaders) van de mannelijke variant, is veel recenter en bestaat geheel uit vrouwen. Vandaag is het hun beurt. “Wij zijn de eerste met een eigen documentaire” klinkt het trots.

Alhoewel ze in het Spaans zingen, zijn niet alle leden de taal machtig. “Sommigen hebben geen idee wat ze uitkramen” lacht voorzitter Mathilde de Hennin de Boussu Walcourt. Om lid te worden hoef je dus geen Spaans te

kunnen. Je hoeft niet eens te kunnen zingen. Een ander lid: “Als je weet hoe je moet lachen en plezier maken, heb je alles wat er nodig is.” Naast het rondtrekken langs terrassen, treden de dames ook regelmatig op. Op het PAS festival bijvoorbeeld, afgelopen zomer. “Daar werden we ontdekt door documentairemaker Mark Stevens” vertelt Hil Oomen, event coördinator van de tuna. Waarom deze groep? “Ik wilde iets maken over amateurgroepen in opdracht van Cultuurmakers Maastricht. De muziek is leuk en ze hebben ook nog een link met de universiteit”, reageert Stevens telefonisch. Oomen: “De docu zal binnenkort te zien zijn op verschillende (sociale) media en hopelijk L1.”

Lotte van de Loo

Een totaal gebrek aan compassie

“

Extinction Rebellion: voor velen irritant, maar geweldloos. Kick Out Zwarte Piet: ook voor velen irritant, maar geweldloos. Het zijn maar twee voorbeelden van protestbewegingen die heel anders opereren dan veel actiegroepen in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw. Denk aan de foto van de ontredde PvdA-staatssecretaris Aad Kosto uit november 1991, die met zijn poes in de hand voor zijn door een bom verwoeste huis staat. Niet lang daarna ontplofte er een tweede bom bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De Revolutionaire Anti-Racistische Actie (RARA) eiste de aanslagen op en als reden werd het veel te strenge asielbeleid van Kosto opgegeven. In 2008 zag GroenLinks-kamerlid Wynand Duyvendak zich genoodzaakt af te treden. Niet omdat hij als klimaatactivist in de jaren tachtig in het Ministerie van Economische Zaken had ingebroken om documenten over kernenergie te stelen en die te publiceren. Wel omdat duidelijk werd dat hij het gezin van de hoogste ambtenaar van het ministerie had geterroriseerd met telefonische bedreigingen en een poging diens huis in brand te steken.

En ik? Ik zat op 29 maart 1986 met mijn linkse vrienden op de bank naar het Journaal te kijken. Linksradicale actievoerders hadden een hotel waar de extreemrechtse Centruumpartij van Hans Janmaat vergaderde met stenen en brandbommen aangevallen. Het hotel brandde af, men had ternauwernood kunnen vluchten, maar de vriendin van Janmaat raakte zwaargewond en levenslang invalide. Onze reactie? We juichten. Het duurde lang voordat ik me voor deze reactie diep begon te schamen. Ik was jong en we voelden ons als linkse mensen gesterkt door een rotsvast moreel gelijk dat geweld niet alleen sanctioneerde maar ook als noodzakelijk zag. Inmiddels lijkt het afzweren van geweld door links allang een voldongen feit. Totdat ik een pamflet van Students for Palestine onder ogen kreeg. Hoezeer ik ook, net als zij, het gruwelijke geweld door het Israëliëse leger in Gaza afwijs – welk verstandig mens doet dat niet – las ik in dat pamflet een verheerlijking van het geweld door Hamas op 7 oktober, een oproep tot solidariteit met operatie “Al Aqsa Flood”. O god, dacht ik, daar gaan we weer: dat rotsvaste morele gelijk, maar toch vooral dat totale gebrek aan compassie. Ik kan het weten.

”

Jan de Roder,
universitair docent literatuur en kunst

serie de maatschappelijke impact van UM-onderzoek

Peter Peters Foto: Ellen Oosterhof

“Symfonieorkesten zijn geoliede machines, die veranderen niet uit zichzelf”

Een publicatie in *Nature* of *The Lancet* lijkt tegenwoordig minder belangrijk dan de maatschappelijke impact van de bevindingen. Wat heeft onderzoek aan de UM in de afgelopen jaren teweeggebracht? Deze week: hoe een Maastrichts onderzoekscentrum symfonieorkesten met de tijd mee laat gaan.

“Natuurlijk, je kunt een dik boek schrijven en het daarna bij een orkest op het bureau laten ploffen. Maar dan verdwijnt het in een la en leest bijna niemand het. Wij willen juist met de voeten in de klei staan, samenwerken met de musici. Niet onderzoek doen voor de maatschappij, maar mét de maatschappij.”

Aan het woord is Peter Peters, bijzonder hoogleraar Innovation of Classical Music aan de faculteit cultuur- en maatschappijwetenschappen (FASoS). Sinds 2018 geeft hij leiding aan het Maastricht Centre for the Innovation of Classical

Music (MCICM); een samenwerkingsverband van de Universiteit Maastricht, Zuyd Hogeschool en symfonieorkest Philzuid (voorheen philharmonie zuid-nederland), waarbinnen – de naam zegt het al – alles draait om vernieuwing van klassieke muziek.

Inclusief canon

Én om impact. Want vanaf het eerste moment is dat het uitgangspunt van het centrum: niet eerst alles uitdenken aan de hand van literatuur, maar ideeën uitproberen in de praktijk. “Daar leer je veel van. We zeggen niet: wij zijn de

universiteit, de kennis zit bij ons. Nee, die zit ook bij het orkest, het publiek, het conservatorium. Wij willen een platform zijn waar die kennis samenkomt. Daarna pas volgen de academische publicaties.”

En die verschenen de afgelopen jaren ook, onder meer in de vorm van twee proefschriften. Maar dat is niet de enige winst, vertelt Peters. “Samen met orkesten denken we nu al bijna zes jaar na over innovatie, iets wat anders misschien niet gebeurd was. Symfonieorkesten zijn nu eenmaal geoliede machines, met een geijkt repertoire

en een volle agenda. Die veranderen niet uit zichzelf. Terwijl vernieuwing wel belangrijk is, je moet met de tijd meegaan.”

Neem een actueel thema als diversiteit. Bij menig orkest staan louter stukken van Europese, mannelijke componisten als Mozart, Bach en Chopin op het programma. “De symfonische canon is heel westers. Hoe kan dat inclusiever? Zowel musici als het publiek hechten daar waarde aan. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor duurzaamheid. Dat levert praktische vragen op (moet je als orkest nog steeds de hele wereld over reizen?), maar ook vragen over het belang van klassieke muziek. Het heeft uiteraard een historische waarde, maar kun je het ook verbinden met het heden, met bijvoorbeeld klimaatvraagstukken? Hoe klinkt Beethoven in een opwarmende wereld?”

Daarover denkt het MCICM na binnen een internationaal netwerk van orkesten. Bijvoorbeeld vorige week nog, tijdens een online symposium, waarvan het centrum medeorganisator was. “Met zo’n 70 deelnemers, waaronder academische onderzoekers, maar ook musici en docenten van conservatoria uit heel Europa.” Ook bij het opleiden van toekomstige musici denkt men mee: Peters is betrokken bij de herziening van het bachelorcurriculum van het Conservatorium Maastricht (onderdeel van Zuyd Hogeschool). “Vooral met de vraag: hoe verandert het beroep van musicus? Moet je tegenwoordig bijvoorbeeld goed om kunnen gaan met sociale media, om daarmee een publiek op te bouwen?”

Proeftuin

En dan is er nog Philzuid, dat als ‘proeftuin’ van het MCICM geldt. Al jarenlang wordt er geëxperimenteerd, onder meer met nieuwe concertvormen. In een tijd met vergrijzend publiek en stagnerende bezoekersaantallen is ook dat laatste van belang voor symfonieorkesten. Want urenlang stil naar standaardwerk luisteren, daar zit tegenwoordig niet meer iedereen op te wachten. In een van de experimenten, The People’s Salon, richt men zich daarom op *storytelling* en interactie met het publiek. Geïnspireerd op de 19^e-eeuwse Parijse ‘salons’, waar niet alleen naar muziek werd geluisterd, maar ook over het leven gesproken. “En dat is een succes gebleken”, zegt Peters. Na drie eerdere edities – onder meer vorig jaar in het Theater Heerlen – is het dit voorjaar de beurt aan de wijk Mariaberg, waar Philzuid onlangs een nieuwe repetitieruimte betrok. “Intussen zijn orkestleden al meermaals de buurt in getrokken, op zoek naar verhalen. Met als centrale vraag: welke muziek mag niet ontbreken op de *playlist* van Mariaberg. Die stukken gaan we tijdens het concert spelen, terwijl buurtbewoners persoonlijke verhalen en die van de buurt erbij vertellen.” Dat is niet alleen bijzonder voor de bezoekers, maar ook voor de musici, zegt Peters. “Het is interessant om in gesprek te zijn met mensen die je normaal niet in de concertzaal ziet en te ervaren wat voor een enorme waarde muziek ook in hun leven heeft. Het biedt de orkestleden nieuwe manieren om hun werk belangrijk te maken voor publiek.” En dat valt in de smaak: “Het orkest wil graag doorgaan met dit format, ook als wij klaar zijn met de experimenten.”

Studenten gaan eenzaamheid onder ouderen tegen met Oma's Soep

“Je kunt mensen zo blij maken met een half uurtje van je tijd”

De studenten van Oma's Soep in de keuken

Geertje Janssen met mevrouw Van der Brule Foto's: Observant

“Oh, wat lekker. Tomaten-courgettesoep.” Met een grote glimlach staat de 97-jarige mevrouw Van den Brule in de deuropening van haar appartement. ‘Een lekker warm soepje voor tijdens het koude weer’ staat er met stift geschreven op de papieren zak die ze net van student biomedische wetenschappen Geertje Janssen heeft gekregen. De inhoud verdwijnt snel in de koelkast. “Kom je nog even gezellig binnen?”

Niet dat de twee elkaar kennen: het is de eerste keer dat Janssen hier op bezoek is. Toch gaat het gesprek in de woonkamer al snel in de diepte in. Over hoe de bijna honderdjarige ooit haar man leerde kennen, over het leven tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, over alle plekken waar ze gewoond heeft. Maar ook: over het overlijden van haar dementerende man en hoe je op hoge leeftijd steeds meer vrienden en familie kwijtraakt.

Ook over eenzaamheid, dus. Dat is dan ook de reden van het bezoek. Net als bij mevrouw Van den Brule staan er deze dondermiddag bij nog ruim twintig Maastrichtse ouderen een of twee studenten voor de deur. Met een beker soep, maar bovenal voor een half uurtje gezelschap. Een initiatief van stichting Oma's Soep. In supermarkten door het hele land worden soep en magnetronmaaltijden van het gelijknamige merk verkocht, de opbrengst gaat naar activiteiten om eenzaamheid onder ouderen tegen te gaan. Die worden in verschillende steden door studentbesturen georganiseerd. In Maastricht is men sinds drie jaar actief. Regelmatig zijn hier kookdagen in verzorgingstehuizen (samen soep maken, spellen spelen) en evenementen als een kerstlunch. En dus de zogeheten soep-aan-huis-dag, die vrijwel wekelijks plaatsvindt.

Grens trekken

Voor die laatste activiteit kookt het Maastrichtse bestuur stevast in de keuken van studentenvereniging Circumflex, zo ook deze donderdagochtend. “We mogen altijd zelf kiezen wat het wordt”, vertelt bestuurslid en geneeskundestudent Eline Bruinenberg, terwijl ze in een grote pan roert. “Op woensdag halen we groente op de markt. Altijd bij dezelfde marktvrouw die het gratis geeft. In ruil daarvoor brengen we op vrijdag, als ze er weer staat, een beker soep langs.”

Intussen lopen drie studenten binnen die voor het eerst als vrijwilliger op pad gaan. Op de telefoon krijgen ze hun route voor vandaag te zien, inclusief een foto van de ouderen die ze gaan bezoeken. “Ah, die mevrouw is echt *cute*”, klinkt het. “Maar wat is precies de bedoeling? Moeten we blijven praten?” Ja, als ze je naar binnen vragen, reageert Bruinenberg. “En dat gebeurt meestal ook, velen kijken uit naar ons bezoek en zitten vaak al helemaal klaar. Het zijn hele leuke mensen, die veel willen vertellen. Je moet soms echt voor jezelf een grens trekken: ik blijf niet langer dan een half uur. Anders zit je zo de hele middag op de bank en kun je niet meer bij de rest langs.”

Levenservaring

In totaal helpen er vandaag zo'n twaalf studenten mee, die allemaal twee of drie adressen bezoeken. “We hebben een vaste groep van 23 ouderen waar we wekelijks langsgaan”, vertelt Janssen, die naast ‘soepbode’ ook bestuurslid is. “Dat

“Op woensdag halen we groente op de markt. Altijd bij dezelfde marktvrouw die het gratis geeft. In ruil daarvoor brengen we op vrijdag, als ze er weer staat, een beker soep langs.”

zouden meer ouderen kunnen zijn, maar op dit moment zoeken we niet actief. Daarvoor hebben we meer studenten nodig om soep rond te

brengen, en die zijn lastig over te halen. Maar als ze eenmaal een keer meegeholpen hebben, zijn ze vaak overtuigd. Dan merk je hoeveel plezier je iemand kunt doen met een uurtje van je tijd.”

Dat kan geneeskundestudent Leila Zimmerman, die net de keuken binnenloopt, beamen. Sinds kort is ze zelfs ‘belmaatje’ van de 82-jarige mevrouw Lampen, waar ze een jaar geleden al eens over de vloer kwam. “Daarna zat ik een half jaar in het buitenland. Maar toen ik onlangs weer soep bracht, wist ze nog vanalles over me. Sindsdien hebben we wekelijks contact. Haar familie woont in de Randstad, dus ze heeft weinig mensen om haar heen. Toch staat ze heel positief in het leven. Dat vind ik fantastisch. En ze heeft ook zoveel levenservaring, daar leer je veel van. ‘Je hebt nog zo'n leven voor je, geniet ervan’, krijg ik regelmatig te horen. Het zet je weer met beide benen op de grond.”

Terug naar mevrouw Van den Brule. Op haar iPad (“je moet wel bijblijven”) laat ze foto's zien van de kerstlunch van Oma's Soep van een jaar geleden. “Kijk, hier sta ik op de foto met Emma. Dit jaar kon ik door een val niet komen, toen heb ik Sophie gebeld.” Even later, glimlachend: “Intussen ken ik al zoveel studenten.” Bij het verlaten van het appartement moet student Geertje Janssen nog even duidelijk haar naam herhalen. Ook die gaat ze onthouden.

achtergrond dies natalis

“Mijlenver voor op de rest”: eredoctoraten voor twee politicologen en een econoom

“Ze lopen voor op de rest van het veld” en verrichten “baanbrekend en innovatief” werk dat ook buiten de universitaire muren impact heeft: drie wetenschappers krijgen vrijdag tijdens de Dies Natalis van de UM een eredoctoraat.

Tekst: Peter Doorakkers

Liesbet Hooghe en Gary Marks Foto: Arjan Bronkhorst

Liesbet Hooghe en Gary Marks

Erepromotor Hylke Dijkstra herinnert zich zijn eerste ‘kennismaking’ met Liesbet Hooghe en Gary Marks nog goed. Dat was 20 jaar geleden en de huidige hoogleraar aan de faculteit cultuur- en maatschappijwetenschappen (FASoS) had net zijn bachelorscriptie over Europese integratie ingeleverd bij prof. Sophie Vanhooonacker. “Zij zei: ‘Mooi, maar het kan theoretisch nog sterker.’” In de universiteitsbibliotheek – “dit was de tijd vóór zoekmachines als Google Scholar” – stuitte hij op een artikel van het duo uit 1996. “Ik zie nog voor me waar het stond.” Dat artikel raakte aan de kern van het werk van Marks en Hooghe, vertelt hij: “Het bestuderen van de Europese integratie, het gezag van staten en hoe beslissingsbevoegdheden steeds meer elders komen te liggen: hoger – op Europees en internationaal vlak – of lager, bij regio’s en steden. Want efficiënt besturen doe je op verschillende niveaus: klimaatverandering pak je internationaal aan, sneeuwruimen in de stad laat je beter aan de gemeente over.” Ze munten er de term multilevel governance voor, ‘besturen op verschillende niveaus’. En ze wezen op een potentieel probleem: “Namelijk dat er een conflict kan bestaan tussen het niveau waarop je het efficiëntst kunt besturen en de gehechtheid van een gemeenschap aan zelfbestuur. Mensen vinden het ook belangrijk wie er over hen beslist. Daar komen vragen over identiteit bij kijken. Nederlanders identificeren bijvoorbeeld meer met nationale politici in Den Haag dan Europese in Brussel. Met hun theorie liepen Liesbet en Gary destijds mijlenver voor op de rest van het veld.”

Dat laatste geldt ook voor hun werk over het Verdrag van Maastricht, dat in 1992 gesloten werd en de Europese eenwording een boost gaf. “Voor die tijd was Europa vooral een zaak van diplomaten en ambtenaren, daarna werd het ook een zaak van de nationale politiek in lidstaten. Liesbet en Gary beschreven in 2009 hoe die politisering een rem op Europese integratie heeft gezet.” Dat klinkt anno 2024 bijna als het intrappen van een open deur, “maar zij publiceerden hierover vóór de grote golf van eurosceptis en vóór de Brexit. Zij waren eerder dan de rest”.

Hooghe en Marks ontvangen het eredoctoraat vrijdag gezamenlijk. Ook dat is speciaal, vindt Dijkstra, die het uitreikt met Vanhooonacker: “Liesbet en Gary publiceren al 30 jaar bijna uitsluitend samen: hun werk is team science avant la lettre.”

Christian Leuz

Het Maastrichtse eredoctoraat voor Christian Leuz is een primeur, merkt hoogleraar Accounting en erepromotor Ann Vanstraelen op. Ze zegt het niet hardop, maar tussen de regels door klinkt wat verbazing over het feit dat de UM pas de eerste universiteit is die de Duitse econoom die eer toekent. “Baanbrekend, theoretisch en methodologisch sterk en innovatief”, vindt ze zijn werk – én daarbij ook nog “heel relevant: de impact ervan overstijgt zijn vakgebied en de academische wereld. Hij beïnvloedt beleidsmakers, adviseerde in de VS bijvoorbeeld financieel toezichthouder PCAOB en hier in Europa het Europees Parlement”.

Leuz’ werk draait om de economische effecten van regels en de rol van transparantie: schieten we er iets mee op als we bedrijven verplichten open te zijn over wat ze doen? In bepaalde omstandigheden wel,

toonde Leuz aan. “De Europese Unie voerde in 2005 betere, meer uniforme standaarden voor financiële verslaggeving in”, zegt Vanstraelen. “Christian toonde aan dat dat alleen werkt in landen waar regels ook gehandhaafd worden en bedrijven prikkels hebben om zich eraan te houden.”

Dat mag technisch klinken, de gevolgen zijn heel concreet. Vanstraelen wijst op het debat in de Verenigde Staten over fracking, een milieubelastende manier om olie en gas uit gesteente te winnen. “Christian heeft de schadelijke verhogingen van zouten in het water in kaart gebracht, en publiceerde er in 2021 over in het natuurwetenschappelijke tijdschrift *Science*. De Amerikaanse overheid wilde het niet verbieden, maar vroeg zich wel af of verplichte disclosure – transparantie over het proces en de gebruikte chemicaliën – de impact op het milieu kan helpen verminderen. Christian stelde in een vervolgstudie vast dat dat inderdaad het geval is: bedrijven hielden meer rekening met het milieu naarmate ze meer publieke druk voelden.”

Christian Leuz geeft vrijdag om 10.00 uur bij de School of Business and Economics de lezing ‘Transparency as a policy tool: Does it work for societal and environmental problems?’. Deze is na aanmelding vrij toegankelijk.

Christian Leuz Foto: Anne Ryan

Wie zijn de winnaars?

Liesbet Hooghe en Gary Marks

zijn beiden hoogleraar Politicologie aan de University of North Carolina en verrichten onderzoek bij het Robert Schuman Centre for Advanced Studies van het Europese Universiteitsinstituut.

Christian Leuz

is hoogleraar Accounting en Finance aan de Booth School of Business van de Universiteit van Chicago.

It's all about the money? Wetenschap, werkdruk en wat te doen

“Wij wetenschappers kunnen zelf de druk van de ketel halen”

“De minister legt niemand op hoeveel hij moet publiceren”, dus alleen naar Den Haag wijzen als de werkdruk oploopt, is te eenvoudig, vindt gedragseconoom Robert Dur. Wetenschappers kunnen er zélf veel aan doen. De Rotterdamse hoogleraar houdt vrijdag de keynote speech tijdens de Dies Natalis van de Universiteit Maastricht.

Tekst: Peter Doorakkers Illustratie: Bas van der Schot

De effecten van prestatiebeloning? Robert Dur snapt dat de verslaggever ernaar vraagt, maar hij moet toch even lachen: “Staat dat nog in mijn bio op de site van de UM?” De Rotterdamse hoogleraar Gedragseconomie had een andere tekst aangeleverd, vertelt hij. Want hij doet weliswaar onderzoek naar die effecten, maar zijn *keynote speech* tijdens de Dies Natalis van de Universiteit Maastricht gaat vrijdag in de Sint-Janskerk over iets anders: “Over de vraag hoe mensen en de organisaties waarin ze werken, kunnen floreren. Ik wil drie punten aansnijden: hoe je werk betekenisvoller maakt, hoe je aankomende studenten betere onderwijskeuzes laat maken en, als ik het in die 20 minuten krijg, de discriminatie op de arbeidsmarkt en hoe je die kunt tegengaan. Nederland doet het niet goed op dit vlak, de arbeidsmarktdiscriminatie is de afgelopen decennia toegenomen. Daar is geen panklare oplossing voor: diversiteitstrainingen bijvoorbeeld blijken niet of nauwelijks effect hebben.” Dat gezegd hebbend, wil hij toch wel iets over prestatiebeloning kwijt, en hoe die in een universitaire context kan werken. Of niet, merkt hij op. “We weten uit onderzoek dat je voor een succesvolle faculteit medewerkers nodig

hebt die zich niet te veel specialiseren, maar goed zijn in onderzoek, onderwijs én bestuur. ‘Wetenschappers met drie benen’, noemden we dat vroeger hier in Rotterdam. Natuurlijk is niemand even sterk op al die vlakken, maar je moet er toch naar streven in je selectiebeleid niet alleen specialisten aan te trekken. De meeste prestatiebeloningssystemen daarentegen zijn eenzijdig, ze belonen excellentie op maar een van die vlakken.” Zo werken ze verregaande specialisatie juist in de hand. In de praktijk ligt de nadruk daarbij vaak op onderzoek. Er moet immers gepubliceerd worden, liefst veel en in internationale toptijdschriften: dát is succes. De keerzijde van die medaille heet ‘publicatie- en werkdruk’. Dur grinnikt. “Socioloog Willem Schinkel schreef ooit in *NRC* dat academici bij hoge werkdruk naar Den Haag wijzen: de minister moet met meer geld over de brug komen! Maar de minister van Onderwijs legt niemand op hoeveel hij moet publiceren – wij wetenschappers leggen *elkaar* die druk op. Soms formeel – dan staat er in een reglement hoeveel je moet publiceren om voor promotie in aanmerking te komen – maar veel vaker informeel, door de cultuur in een

vakgebied, faculteit of vakgroep.” De vraag is, zegt hij, hoe je die cultuur verandert: “Dat doe je niet even met een nieuw reglement.” Hoe wel? Dur verwijst naar de top 40 van Nederlandse economen die het toonaangevende tijdschrift *Economisch Statistische Berichten* jaarlijks publiceert. “Daarvoor werd vroeger gewoon geteld hoeveel publicaties iemand in de laatste vijf jaar had. Toen besloten werd om in plaats daarvan naar de kwaliteit van een selectie van iemands artikelen te kijken, leidde dat merkbaar tot rust in economisch Nederland: de kwantitatieve druk was van de ketel, de focus ging naar kwaliteit.” Iets soortgelijks kunnen ook vakgroepen en faculteiten doen, vindt hij. “Je kunt zelf besluiten om bijvoorbeeld niet alleen publicaties in de absolute toptijdschriften te vieren, maar ook ‘subtoppublicaties’ in het zonnetje te zetten: ook dat harde werk mag gezien worden. Net als de onderwijsprestaties die iemand levert. Waardeer je alleen degene die vernieuwingen doorvoert? Of ook de mensen die zo doceren, dat studenten zich hun colleges jaren later nog herinneren? Vaar daarbij dan niet blind op een paar studenten-evaluaties, maar laat iemand die er verstand

van heeft van tijd tot tijd in de collegezaal meekijken en daar met een docent over sparren. En heb oog voor wat mensen bijdragen aan het werk van anderen, want onderzoek en onderwijs zijn bijna altijd teamwerk: zelfs als je alleen aan een artikel werkt, vraag je feedback van anderen. In feite draait het om het belonen van goed academisch burgerschap.” ‘Erkennen en waarderen’, het streven naar een bredere blik op het werk van wetenschappers, met meer oog voor prestaties op vlakken als onderwijs en leiderschap, juicht hij dan ook toe. “Mits”, benadrukt hij, “dat niet alsnog tot specialisatie leidt, bijvoorbeeld ‘onderzoekshoogleraren’ die bijna geen onderwijs meer geven of ‘onderwijshoogleraren’ die bijna geen onderzoek doen. Ik vrees daar weleens voor. Onderwijs en onderzoek versterken elkaar, dat mag niet verloren gaan.” Wat terugvoert naar de vraag hoe je prestaties dan het best beloont. Geld kan daartoe een middel zijn, zegt Dur, maar niet het enige middel. “Die botte, eenzijdige afrekencultuur was in de jaren negentig en het begin van deze eeuw op zijn top. Sinds die tijd is dat omgeslagen: mensen willen ook aandacht en erkenning.”

48e Dies Natalis draait om economie

De verjaardag van de Universiteit Maastricht heeft dit jaar een economisch tintje. Het thema is *Talent unlimited: the labour we need, the potential we can't waste*. Naast de keynote speech van Robert Dur worden er verschillende prijzen uitgereikt, evenals twee eredoctoraten: aan hoogleraar economie Christian Leuz

en een gezamenlijke aan de hoogleraren politicologie Liesbet Hooghe en Gary Marks.

Diesviering: vrijdag 26 januari vanaf 15.30 uur in de St. Janskerk

nieuws

Gemeente kan vanaf nu zelf boetes en waarschuwingen opleggen

Nieuw meldpunt voor misstanden door verhuurders

Te hoge servicekosten of borg? Discriminatie of intimidatie door de huurbaas? Sinds 1 januari kunnen huurders en woningzoekenden daarvan melding maken bij de gemeente. Die kan op haar beurt waarschuwingen en boetes uitdelen aan verhuurders.

Met ingang van dit kalenderjaar is iedere Nederlandse gemeente verplicht om een meldpunt 'goed verhuurderschap' te hebben. Het is onderdeel van de gelijknamige wet, die afgelopen juli al inging. Deze bevat een aantal regels voor verhuurders, bijvoorbeeld op het gebied van kosten (de borg mag maximaal twee maanden kale huur bedragen, de servicekosten mogen niet onredelijk zijn) en gedrag (verhuurders mogen woningzoekenden niet discrimineren en huurders niet bedreigen of intimideren).

Huurders en woningzoekenden die menen dat de regels overtreden worden, kunnen met hun klacht naar het meldpunt stappen. In Maastricht wordt deze beheerd door het *Huurteam Zuid-Limburg*, een project van onder meer de gemeente en de Universiteit Maastricht. Hier kunnen huurders al sinds 2015 (toen nog onder de naam Housing Helpdesk) terecht voor gratis advies en hulp bij huurproblemen. "De kennis die we afgelopen jaren hebben opgedaan, kunnen we nu gebruiken voor het opzetten en uitvoeren van het meldpunt", zegt projectleider Rick Blezer, die benadrukt dat het om een apart loket gaat. "Dat zijn eigen medewerkers heeft. We blijven dus ook gewoon doorgaan met onze andere werkzaamheden." Naast Maastricht beheert het Huurteam ook het meldpunt voor negen andere gemeentes in de regio waar studenten wonen, waaronder Heerlen en Sittard-Geleen.

Bij meldingen zal het team eerst controleren of er mogelijk een regel van de wet goed verhuurderschap overtreden wordt. "Zo ja, dan stellen we een dossier op dat we – met goedkeuring van de melder – naar de gemeente sturen. Die besluit vervolgens welke stappen ze neemt. Dit kan een waarschuwing of boete – vanaf 3.000 euro, oplopend tot zelfs 90 duizend euro – aan de verhuurder zijn. In het uiterste geval kan zelfs het beheer van een woning overgenomen worden." Daarnaast helpt het Huurteam de melder ook met mogelijke andere stappen, bij-

Foto: Loraine Bodewes

voorbeeld in gesprek gaan met de verhuurder of de zaak voorleggen aan de Huurcommissie. Dat de gemeente nu zelf mag handhaven, noemt Blezer een "unieke situatie. Neem bijvoorbeeld discriminatie door een verhuurder, zoals het weigeren van een woningzoekende omdat deze een man is, of geen Nederlander. Tot voor kort kon je in zo'n geval naar het College voor de Rechten van de Mens stappen, maar nu kun je ook bij de gemeente terecht. Dat is laagdrempeliger."

Ook woningzoekenden die moeten betalen voor bezichtiging of het opstellen van een contract kunnen terecht bij het meldpunt. Het

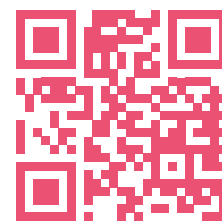
is niet toegestaan, maar er zijn tal van bureaus in Maastricht die hier in het verleden forse bedragen voor in rekening brachten (en mogelijk nog steeds doen). "Je kunt het terugvorderen via een gerechtelijke procedure, maar daar zijn mogelijk hoge kosten aan verbonden. Nu komt daar dus een mogelijkheid bij: een gratis melding bij de gemeente." Naast verhuurders, mogen de klachten namelijk ook over verhuurbemiddelaars gaan.

Dennis Vaendel

Meldingen kunnen ingediend worden via www.goedverhuurderschapmaastricht.nl

colofon

Redactie Riki Janssen (hoofdredacteur), Wendy Degens, Peter Doorackers, Cleo Freriks, Marion Janssens (redactie-assistent), Lotte van de Loo, Maurice Timmermans, Dennis Vaendel, Simon Wirtz **Telefoon** 043 3885390 **E-mail** observant@maastrichtuniversity.nl **Website** www.observantonline.nl **Aan dit nummer werkten mee** Wammes Bos, Michael Erard, Line-Marie Eichhorst, Jan de Roder **Ontwerp en illustraties** Simone Golob **Vertalingen** o.a. B. Wall & P. Nekeman, Maud Boveland **Druk** Janssen/Pers Gennep **Abonnementen** Observant wordt gratis verspreid op de universiteit en diverse locaties in Maastricht, belangstellenden kunnen de krant thuisgestuurd krijgen voor € 45 per academisch jaar **Paarltjes / advertenties** Zie alle info onder het kopje 'service' op onze site.

 Maastricht University

Want a voice
in the university?

Run for election in the
Faculty, University and
Service Council.

More info:
www.maastrichtuniversity.nl/elections

DE MEDEDELINGEN
VAN DE UNIVERSITEIT,
FACULTEITEN,
SERVICECENTRA
EN STUDENTEN-
ORGANISATIES ZIJN TE
VINDEN OP
WWW.OBSERVANTONLINE.NL

paarltjes

Voor hetzelfde geld staan de paarltjes iedere week ook op internet:

www.observantonline.nl

NEED A CHECKUP WITH
A GYNAECOLOGIST? IT WILL
BE COVERED BY YOUR HEALTH
INSURANCE.
CALL 0031433210310 OR VISIT
WWW.PARKWEGKLINIEK.NL

Paarltjes

Lever uw paarltjes-advertentie digitaal
in, zie www.observantonline.nl

Vóór dinsdag 16.00 uur ingeleverde
Paarltjes verschijnen de donderdag
daarop in de krant. De redactie is niet
verantwoordelijk voor de inhoud van
de Paarltjes en behoudt zich het recht
voor om zonder opgave van reden
Paarltjes te weigeren.